מנורת המאור — קריאת התורה

קריאת ספר התורה

ומשה רבינו ע"ה תקן להם לישראל שיהו קורין בתורה בשבת ובשני ובחמישי, בשביל שלא יתעכבו שלשה ימים רצופים מלשמוע דברי תורה. כדגרסי' במכילתא וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים, דורשי רשומות אמרו לפי שפרשו מדברי תורה שנמשלה למים. ולפיכך תקנו זקנים הראשונים שיהו קורין בתורה בכל שבוע ושבוע שלשה ימים, ועזרא תקן להם לישראל שיהו קורין בתורה ברבים בשני ובחמישי בשחרית ובשבת בשחרית ובמנחה, ושיהו קורין שלשה, כהן לוי וישראל, ולא יקראו פחות מי' פסוקים. וגרסינן במסכת מגילה בפרק הקורא את המגלה, בשני ובחמישי ובמנחה בשבת קורין שלשה, אין פוחתין מהן ואין מוסיפין עליהם, ואין מפטירין בנביא, ואין קורין פחות מי' פסוקים. יקראו השנים שלשה והאחד קורא ארבעה, והקורא הארבעה הרי זה משובח. ואי סליק עניינא בפחות מעשרה, כגון פרשת עמלק, שפיר דאמי. וגרסי' בסוף מסכת מגלה בשני ובחמישי ובשבת במנחה קורין כסדרן, פי' בסדר אותו שבוע. תניא מקום שמפסיקין בשבת בשחרית, קורין במנחה ובב' ובחמישי ובשבת הבאה. והכהן קורא תחלה ואחריו לוי ואחריו ישראל. ואם בא לחלוק הכהן כבוד לרבו או למי שהוא גדול ממנו, ואפי' לנשיא, אין לו רשות לישראל שיקרא בתורה קודם כהן. ואפי' כהן עם הארץ קודם לישראל תלמיד חכם. אמ' אביי נקיטינן אין שם כהן נתפרדה חבילה, כלומר שלא יקדים לוי לישראל, אלא הגדול קודם את חבירו. ואמ' אביי נקיטינן אין שם לוי, כהן קורא במקום לוי. כיצד, קורא כהן, ואחר שמסיים, ישאר במקומו ויברך פעם אחרת ויקרא, אבל לא יקרא כהן אחר במקום לוי, אלא אותו ראשון שעלה תחלה, שמא יאמרו הראשון פגום הוא. וכן לא יקראו שני לויים בהפסק ישראל ביניהם. ואם אין שם כהן, קורא ישראל במקומו. ואומר שליח צבור, פלוני במקום כהן, כדי שלא יטעו להאכילו חלות. אבל ישראל הקורא במקום לוי, אין צריך לומר במקום לוי, דמעשר ראשון מותר לישראל, ועוד שאינו מצוי.

וכתב הרב ר' יהודה אבן גיאת ז"ל ואסור לשליח צבור לקרות בתורה עם הקראים, דאמרו רבותינו ז"ל ובתורה אחד קורא ואחד מתרגם.

וקריאה זו היא מצוה גדולה. וחייב הקורא לברך שתי ברכות, אחת לפניה ואחת לאחריה. לפיכך לא יברך אלא אדם שיודע לקרות ולדקדק, ולא יקרא אלא המברך, ולא יקרא הקורא בלא ברכות, ולא יברך המברך אלא אם כן קורא, והמברך הוא הקורא. ושליח צבור שאינו מברך לא יקרא כלל. ומי שאינו יודע לקרות, אסור לו לעלות לתיבה לקרות בתורה, אע"פ שיודע לברך. ואין לו לשליח צבור אלא לאחוז בספר תורה ולהראות לקורא מאיזה מקום יתחיל. ומי שאינו יודע לקרות ועולה לקרות הרי זה חוטא בנפשו. ושאר העם שומעים ואינן קורין עמו, שנא' (נחמיה ח, ג) ואזני כל העם אל ספר התורה.

אמר המחבר ולא נהגו כן, אלא העולה יקרא בנחת, ושליח צבור קורא עמו בקול רם. ומנהג זה ראו כמה רבנים וכמה גדולים ואנשי מעשה ולא הקפידו.

בשבת בשחרית קורין שבעה, כהן ולוי, ואחר הלוי תלמיד חכם הממונה פרנס על הצבור, ואחריו תלמיד חכם הראוי למנותו, ואחריו ראש הכנסת והעם. אין משיירין בפרשה פחות מג' פסוקים. פי' הקורא בתורה צריך לקרות נגד סוף הפרשה, ואם משייר ממנה, לא ישייר פחות משלשה פסוקים, שמא יאמרו לא קרו העולים אחריו כי אם שני פסוקים בלבד. ולא יתחיל מג' פסוקים.

הקורא בתורה בצבור צריך לסדר אותה קודם תחלה שתי פעמים או שלשה בינו לבין עצמו. כההיא דר' עקיבא שקרא אותו ש"צ לקרות בתורה ולא רצה, מפני שלא סידר אותה תחלה, ודרשה מפסוק זה, אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה. אז ראה א', ויספרה ב', הכינה ג', וגם חקרה ד', והדר ויאמר לאדם. ואינו רשאי לקרות עד שאומרים לו קרא. ולפיכך נהגו שיקרא ש"צ לקורין בתורה. וכל הקורין מברכין לפניה ולאחריה. וצריך להיות זהיר בברכת התורה. כדגרסי' במ' נדרים בפרק ואלו נדרים, מפני מה תלמידי חכמים אין מצוי לצאת מבניהם תלמידי חכמים, רבינא אמר מפני שאין מברכין בתורה תחלה. דאמר רב יהודה אמ' רב, מי החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי ה' אליו ויגידה על מה אבדה הארץ, דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולמלאכי השרת, ולא פירשוהו, עד שפירשו הב"ה בעצמו, שנא' (ירמיהו ט, יב) ויאמר ה' על עזבם את תורתי אשר נתתי לפניהם ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה, היינו ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה, אמר רב שלא ברכו על התורה תחלה. וצריך לברך למקרא ולמדרש ולמשנה ולתלמוד ברכה ראשונה, בא"י אמ"ה אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו בא"י נותן התורה, ובה עשרים תיבות, וברכה אחרונה, בא"י אמ"ה אשר נתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכנו בא"י נותן התורה, ובה עשרים תיבות. רמז לארבעים יום שישב משה בהר כשקבל התורה. ופותח הספר קודם שיברך ואחר כך מברך. פותח ורואה וגולל ומברך. פי' לאחר שפתח חוזר וגולל ואז מברך וחוזר ופותח וקורא. דברי ר' מאיר. ר' יהודה אומר פותח ורואה ומברך. והלכה כר' יהודה. ולאחר שקורא גולל ומברך. אין קורין בתורה בבית הכנסת בפחות מעשרה גדולים ובני חורין, ואם התחילו בעשרה ויצאו מקצתן, גומרין. אין קורין בחומשים בצבור. פירוש אם כתב חומש לבדו, אפי' בגלילה כספר תורה, אין קורין בו עד שיהיו כל החמשה חומשין ביחד.

ואסור לאדם לעזוב ספר תורה כשהוא פתוח ויוצא. כדגרסינן בפרק קמא דברכות ועוזבי ה' יכלו, זה המניח ספר תורה כששליח צבור קורא בו בבית הכנסת ויוצא. ואפי' בין פסוק לפסוק אסור לצאת, אבל בין גברא לגברא מותר. ואסור לשוח כששליח צבור קורא בתורה בבית הכנסת, כדגרסי' במסכת מועד קטן בפרק אלו מגלחין כיון שנפתח ספר תורה אסור לספר אפי' בדברי תורה, שנא' (נחמיה ח, ה) ויפתח עזרא הסופר את הספר ויקרא וגו', וכתיב (נחמיה ח ה, נחמיה ח ח) וכפתחו עמדו כל העם, ואין עמידה אלא שתיקה, שנא' (איוב לב, טז) עמדו לא ענו עוד. ואחר שמסיימין בקריאת ספר תורה גוללין אותו, והגולל אותו נוטל שכר כנגד כולם. ואומר קדיש עד למעלה, ותהלה לדוד, ולמנצח מזמור לדוד יענך ה' ביום צרה, וסדר קדושה. ומחזירין ספר תורה למקומו, ואומר קדיש תתקבל וכו', ואומר תפלה לדוד וגומר, ואומר קדיש יהא שלמא וכו'.